

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 9, 30 Сентябрь

UDK:316.64

KLINIK PSIXOLOGIYA ASOSI

Mirzo Ulug`bek nomidagi O`zbekiston milliy universiteti
ijtimoiy fanlar fakulteti psixologiya (faoliyat turlari bo`yicha)
yo`nalishi 2-kurs magistri

Qodirova Ozodaxon Musajon qizi

Telefon raqami:936463286

Annotatsiya

Klinik psixologlar keng ko'lamli faoliyat bilan shug'ullanadilar. Ba'zilar faqat ruhiy kasallik va tegishli sharoitlarni baholash, davolash yoki sabablarini o'rganishga qaratilgan. Ba'zilar tibbi-yot maktabi yoki shifoxona sharoitida yoki oliy o'quv yurtining akademik bo'limida (masalan, psixologiya bo'limi) dars berishadi. Klinik psixologlarning aksariyati psixologik baholash, psixoterapiya ko'rsatish, klinik dasturlarni ishlab chiqish va boshqarish va sud ekspertizasini o'z ichiga olgan professional xizmatlar (masalan, sud jarayonida ekspert ko'rsatuvlarini taqdim etish) bilan klinik amaliyotning qandaydir shakllari bilan shug'ullanadi.

Kalit so`zlar: klinik psixolog, psixoterapevt, psixiatr

Asosiy qism

Klinik amaliyotda klinik psixologlar turli xil sharoitlarda, jumladan, xususiy amaliyotlar, shifoxonalar, ruhiy salomatlik tashkilotlari, maktablar, korxonalar va notijorat tashkilotlarda shaxslar, juftliklar, oilalar yoki guruhlar bilan ishlashi mumkin. Klinik xizmatlar ko'rsatadigan klinik psixologlar ham ixtisoslashishni tanlashlari mumkin. Ba'zi ixtisosliklar amaliyot mamlakatidagi tartibga soluvchi idoralar tomonidan kodlangan va tasdiqlangan. Ko'pgina klinik psixologlar uchun muhim ekspertiza sohasi psixologik baholashdir va psixologlarning 91% i ushbu asosiy klinik amaliyot bilan shug'ullanadi. Baholash usullari standartlashtirilgan psixometrik testlar, yarim tuzilgan diagnostika suhbatlari, yozuvlarni ko'rib chiqish, garov suhbatlari va xatti-harakatlarni kuzatishni o'z ichiga oladi.

O'lchov domenlari:

Psixologik choralar odatda bir nechta toifalardan biriga kiradi, jumladan, quyidagilar:

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 9, 30 Сентябрь

- Aql-idrok va muvaffaqiyat testlari - Bu testlar me'yoriy guruhga nisbatan kognitiv faoliyatning muayyan turlarini (ko'pincha IQ deb ataladi) o'lchash uchun mo'ljallangan. WISC-IV va WAIS kabi ushbu testlar umumiy bilim, og'zaki nutq qobiliyati, xotira, diqqat, mantiqiy fikrlash va vizual/fazoviy idrok kabi xususiyatlarni o'lchashga harakat qiladi. Bir nechta testlar muayyan ishlash turlarini, ayniqsa sxolastikani aniq bashorat qilish uchun ko'rsatilgan. Ushbu turkumdagi boshqa testlar WRAML va WIATni o'z ichiga oladi.

- Shaxsiyat testlari - Shaxs testlari xatti-harakatlar, fikrlar va his-tuyg'ularni tasvirlashga qaratilgan. Ular odatda ikkita toifaga bo'linadi: ob'ektiv va proyektiv. MMPI kabi ob'ektiv o'lchovlar cheklangan javoblarga asoslanadi - ha/yo'q, to'g'ri/noto'g'ri yoki reyting shkalasi - bu me'yoriy guruh bilan taqqoslanadigan ballarni hisoblash imkonini beradi. Rorschach inkblot testi kabi proyektiv testlar ko'pincha noaniq ogohlantirishlarga asoslangan ochiq javoblar berishga imkon beradi. Boshqa tez-tez qo'llaniladigan shaxsiyatni baholash o'lchovlari orasida PAI va NEO mavjud.

- Neyropsikologik testlar - Neyropsikologik testlar ma'lum bir miya tuzilishi yoki yo'li bilan bog'liq bo'lgan psixologik funktsiyalarni o'lchash uchun ishlatiladigan maxsus ishlab chiqilgan vazifalardan iborat. Ular odatda neyrokognitiv faoliyatga ta'sir qilishi ma'lum bo'lgan shikastlanish yoki kasallikdan so'ng buzilishlarni baholash uchun yoki tadqiqotda eksperimental guruhlardagi neyropsikologik qobiliyatlarni taqqoslash uchun ishlatiladi.

- Diagnostik o'lchov vositalari - Klinik psixologlar DSM-5 va ICD-10 da topilgan psixologik kasalliklar va tegishli kasalliklarni tashxislashlari mumkin. Ko'pgina baholash testlari klinisyenlarning klinik kuzatuv va boshqa baholash tadbirlarini to'ldirish uchun ishlab chiqilgan. Ulardan ba'zilar SCID-IV, MINI, shuningdek, travma uchun CAPS-5, ASEBA va bolalarda affektiv va shizofreniya uchun K-SADS kabi ma'lum psixologik kasalliklarga xos bo'lgan ayrimlarini o'z ichiga oladi.

- Klinik kuzatish - Klinik psixologlar, shuningdek, xatti-harakatlarni kuzatish orqali ma'lumotlarni to'plash uchun o'qitiladi. Klinik intervyu, hatto tuzilgan yoki tuzilmagan formatdan foydalanishi mumkin bo'lgan boshqa rasmiylashtirilgan vositalardan foydalanganda ham baholashning muhim qismidir. Bunday baholash umumiy ko'rinish va xatti-harakatlar, kayfiyat va ta'sirlar, idrok etish, tushunish, yo'naltirish, tushuncha, xotira va muloqot mazmuni kabi ma'lum

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 9, 30 Сентябрь

sohalarni ko'rib chiqadi. Rasmiy suhbatning psixiatrik misollaridan biri psixiatriyada ko'pincha davolanish yoki keyingi sinov uchun skrining vositasi sifatida qo'llaniladigan ruhiy holat tekshiruvidir.

Psixoterapiya professional va mijoz o'rtasidagi rasmiy munosabatlarni o'z ichiga oladi - odatda individual, er-xotin, oila yoki kichik guruh - bu terapevtik ittifoq tuzish, psixologik muammolarning mohiyatini o'rganish va fikrlash, his qilishning yangi usullarini rag'batlantirish uchun mo'ljallangan protseduralar to'plamini qo'llaydi yoki o'zini tutish.

- Insight - asosiy e'tibor o'z fikrlari va his-tuyg'ulari asosidagi motivatsiyalarni yaxshiroq tushunishga qaratilgan (masalan, psixodinamik terapiya)
- Harakat - asosiy e'tibor insonning fikrlash va harakatlarini o'zgartirishga qaratilgan (masalan, yechimga qaratilgan terapiya, kognitiv xatti-harakatlar terapiyasi)
- Sessiyada - mijoz va terapevt o'rtasidagi hozirgi va hozir o'zaro ta'sir markazi (masalan, gumanistik terapiya, Gestalt terapiyasi)
- Seansdan tashqari - terapevtik ishning katta qismi sessiyadan tashqarida amalga oshirilishi mo'ljallangan (masalan, biblioterapiya, ratsional emotsional xatti-harakatlar terapiyasi)

Xulosa

Amaldagi usullar xizmat ko'rsatilayotgan aholiga, muammoning mazmuni va tabiatiga qarab ham farqlanadi. Terapiya, aytaylik, travmatizmga uchragan bola, tushkunlikka tushgan, lekin yuqori darajada ishlaydigan kattalar, giyohvandlikdan xalos bo'lgan bir guruh odamlar va dahshatli aldanishlardan azob chekayotgan shtat palatasida juda boshqacha ko'rinadi. Psixoterapiya jarayonida hal qiluvchi rol o'ynaydigan boshqa elementlarga atrof-muhit, madaniyat, yosh, kognitiv faoliyat, motivatsiya va davomiyligi (ya'ni qisqa yoki uzoq muddatli terapiya) kiradi.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 9, 30 Сентябрь

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. "About Clinical Psychology". *American Psychological Association. American Psychological Association, Division 12. 1996. Archived from the original on 2015-04-01. Retrieved July 5, 2019.*
2. Jump up to:^a Plante, Thomas. (2005). *Contemporary Clinical Psychology*. New York: Wiley. ISBN 0-471-47276-X
3. Jump up to:^a ^b Brain, Christine. (2002). *Advanced psychology: applications, issues and perspectives*. Cheltenham: Nelson Thornes. ISBN 0-17-490058-9
4. *McFall, Richard M. (2006). "Doctoral Training in Clinical Psychology". Annual Review of Clinical Psychology. 2 (1): 21–49*